

КОЗЬМЕНКО*Ольга Володимирівна*

УДК 368 (477+100)

АБРАМІТОВА*Дар'я Ростиславівна***АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВИХ
ОБ'ЄДНАНЬ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ****ANALYSIS OF THE INSURANCE
ASSOCIATION PERFORMANCE IN THE
UKRAINE AND IN THE WORLD***д.е.н., професор кафедри
економічної кібернетики**аспірант кафедри
економічної кібернетики*

У статті аналізується сучасний стан функціонування страхових об'єднань у світі. Звернено увагу на принципи, функції та види страхових об'єднань. Проаналізовані перспективи існування та роль на страхових об'єднань на страховому ринку.

В статье анализируется современное состояние функционирования страховых объединений в мире. Обращено внимание на принципы, функции и виды страховых объединений. Проанализированы перспективы существования и роль на страховых объединений на страховом рынке.

This article analyzes the current state of operation of insurance groups in the world. Attention is paid to the principles, functions and types of insurance groups. The prospects for the existence and role of the insurance associations in the insurance market was analyzed.

Ключові слова: *страхування, страховий ринок, страхові послуги, страхові об'єднання*

Ключевые слова: *страхование, страховой рынок, страховые услуги, страховые объединения*

Keywords: *insurance, insurance market, insurance services, insurance association*

ВСТУП

Створення об'єднань страховиків стає все більш поширеним явищем для всіх розвинутих країн світу, оскільки такі союзи надають багато переваг своїм членам, а саме відстоюють їх інтереси, координують свою діяльність та здійснюють спільні програми. В Україні представлені такі види страхових організацій, як Ліга страхових організацій України (ЛСОУ), Авіаційне страхове бюро, Моторне (транспортне) страхове бюро, Морське страхове бюро, Національний ядерний страховий пул та ін. Кожна організація має свою специфіку діяльності, мету та функції, оскільки страхові пули є достатньо новим суб'єктом на ринку страхових послуг України, то питання їх функціонування на вітчизняному ринку є маловивченим.

Вивченням питання функціонування страхових об'єднань займаються такі науковці, як D.S.Levi, P.Kaminsky, E. Simchi-Levi., В. Базилевич, О. Гудзь, Н. Мных, Ермаков С.В., Козьменко О.В., Бойко А.О., Мамедов А. А. [1-5]

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є аналіз основних принципів діяльності страхових об'єднань, цілі їх створення та спроба розробки прогнозу щодо перспектив розвитку таких страхових об'єднань в Україні та світі.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти та Міжнародні стандарти аудиту.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення вимог Міжнародних стандартів аудиту та законодавства.

РЕЗУЛЬТАТИ

Український страховий ринок на сьогоднішній день перебуває у фазі активного розвитку, що супроводжується підвищенням конкуренції, розширенням асортименту страхових послуг та появою нових впливових страхових компаній. Така тенденція призводить до формування нових суб'єктів страхового ринку у вигляді страхових об'єднань, що покликані захищати спільні інтереси та надавати підтримку у досягненні цілей.

Згідно ст.13 ЗУ «Про страхування», страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Важливо зазначити, що ці об'єднання не можуть займатися страховою

діяльністю, тобто не є комерційними підприємства. Об'єднання страховиків діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після їх державної реєстрації. [6]

Першим історичним страховим об'єднанням можна вважати Союз Лондонських товариств від вогню, який був створений у 1791 році. Такий союз був створений з тих причин, що на той час були розповсюджені пожежі в тому історичному регіоні, що призвело до розвитку такого виду страхування, як страхування від катастрофічних ризиків. Виникли страхові компанії, що займалися страхуванням даного виду страхування, а тому було вирішено об'єднатись для більш ефективної діяльності. Наступним історичним страховим об'єднанням став Міжнародний союз морського страхування, що був заснований у 1874 році та складався із національних асоціацій страхових компаній, що страхували морські судна, грузи та фрахти.

Активно почали створюватись страхові об'єднання після Другої світової війни. Так, уже в 1985 році у світі з'явилась Асоціація британських страховиків. Асоціація була створена в результаті злиття близько 440 компаній Великобританії та ставила на меті підвищення економічного змісту

страхування для розвитку країни.[7] Щодо українського ринку, то перше об'єднання страховиків було створено у 1992 році і це була Ліга страхових організацій України, у 1994 році було створено Моторне (транспортне) бюро України, у 2004 році була створена асоціація страховиків під назвою «Страховий бізнес», у 2008 році було зареєстровано ще одне об'єднання – Українська федерація страхування. Її засновниками були 10 страховиків, а саме: НАСК «Оранта», ВАТ УСК «Дженералі Гарант», ЗАТ АСК «ІНГО Україна», СГ «ТАС», ВАТ СК «Універсальна», ЗАТ СК «АХА Страхування», ЗАТ СК «Дженералі Гарант страхування життя», ЗАТ «Європейське туристичне страхування », ЗАТ СК« Оранта-Життя »і ЗАТ« Просто-страхування. Життя та пенсія ». За останні два роки були створені також організації страховиків, що займаються ризиками агрострахування та страхування від тероризму.[8] Історію формування страхових об'єднань в Україні ми представили у вигляді таблиці 1.

Треба зазначити, що на українському страховому ринку страхові об'єднання розподіляються на дві ключові групи, що представлені у таблиці 2.

Таблиця 1

Страхові об'єднання на українському страховому ринку

Розподіл страхових об'єднань

Об'єднання за територіальним принципом	Об'єднання за видами ризиків
Українська федерація убезпечення	Авіаційне страхове бюро України
Ліга страхових організацій України	Морське страхове бюро України
Асоціація «Страховий бізнес»	Моторне (транспортне) страхове бюро України
Харківський союз страховиків	Об'єднання страховиків в аграрній сфері
	Українське медичне страхове бюро
	Ядерний страховий пул України

Такий розподіл об'єднань страховиків не є характерним лише для України. Якщо проаналізувати тенденції на страхових ринках розвинутих країн світу, то страхові об'єднання на даних ринках мають схожий розподіл. У таких країнах як США, Великобританія, Японія та країнах Європейського Союзу взагалі існує один масштабний союз страховиків, який функціонує в межах країни, але він не є виключним, оскільки існують також й інші об'єднання, що функціонують за регіональним, функціональним принципом або за видами ризиків.

Великі об'єднання страховиків характерні для великих країн із розвинутою страховою системою, а невеликі країни успішно практикують практику створення наднаціональних страхових союзів, які

можуть мати набагато більше зисків, ніж національні. Яскравим прикладом такої практики можна вважати об'єднання страховиків Карибського басейну (Insurance Association of the Caribbean).[9]

Окремо треба зазначити, що останніми роками активно розвивається такий вид об'єднань учасників на страховому ринку як об'єднання страхових брокерів. Єдиною метою функціонування таких організацій є захист професійної діяльності страхових брокерів, надання доступу до інформації щодо змін законодавства та інших факторів, що впливають на страховий ринок та гарантування високих стандартів кваліфікації брокерів. Ми проаналізували деякі існуючі об'єднання страхових брокерів у світі та представили їх у вигляді таблиці 3.

Таблиця 3

Світові страхові брокери [Джерело [10]]

№	Країна	Організація страхових брокерів
1	Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Чехія, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина, Ірландія, Ізраїль, Італія, Ліван, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Норвегія, Польща, Португалія, Румунія, Росія, Словаччина, Іспанія, Швейцарія, Швеція, Туреччина, Україна, Великобританія	Європейська федерація страхових посередників (EIPAR)
2	Канада	Асоціація страхових брокерів Канади (Insurance Broker Association of Canada, IBAC)
3	Франція	Асоціація брокерів Франції (AGEA)
4	Бельгія	Федерація страхових брокерів і фінансових посередників Бельгії (FEBRABEL)
5	Україна	Федерація страхових посередників України
6	Понад 80 країн світу.	Світова федерація страхових посередників (WFII)

Останніми роками питання інтегрування національного страхового ринку у міжнародний стало актуальним для всіх країн-членів Європейського союзу, про що стверджує сума понад 500 млн. доларів по злиттю та поглинанню. У цьому процесі задіяні не тільки страховики, а й перестраховики та страхові брокери. Наприклад, деякі англійські брокерські фірми ("Baring", "Lesley Nicolson" і т.д.) були перекуплені великими американськими страховими брокерами (Marsh & McLennan, Alexander & Alexander11, AON corp. і т.д.).

Масштабні процеси об'єднання є характерними для європейських страхових компаній, таких як Швейцарія, Німеччина та скандинавських країн. Пізніше до процесу інтеграції приєдналась Франція

та Великобританія. У таблиці 4 представлені деякі угоди злиття та поглинання, що відбулись останніми роками на світовому страховому ринку.

Найбільш яскравим періодом піку інтеграційних процесів можна назвати другу половину ХХ ст. В цей період було засновано багато міжнародних організацій, які мали та мають і по сей день серйозний вплив на світове економічне та політичне середовище. Важливою датою в цьому періоді можна назвати 1991 р., коли відбувся розпад СРСР. Незалежні держави-члени СРСР почали самостійне економічне та політичне життя, що супроводжувалось взаємопроникненням до інших європейських держав, а вже 1993 року був організований Європейський Союз, який і по сей день є найсильнішим

інтеграційним союзом у світі. Інтеграційні процеси у світі торкнулись і національних страхових ринків. Спочатку існували маленькі національні ринки, які були слабкими та не конкурентоздатними. Пізніше почала відбуватись концентрація страхового і

перестрахового капіталу, зміна попиту, зрощення банківського і страхового капіталів, зміна традиційних форм і видів страхових послуг та зміна кон'юнктури ринкового середовища.

Таблиця 4

Процеси інтегрування на світовому ринку страхування

№	Країни	Страхові компанії	Результат угоди	Цілі та перспективи угоди
1	Австралія	Insurers National Mutual Holdings Ltd	Lend Lease Corp.	Друге місце в країні після Australian Mutual Provident Society (AMP)
2	США	St. Paul Companies	USF & G Corporation	Восьме місце в США
3	Великобританія-Німеччина	Comercial Union PLC	Berlinische Lebensversicherung	Експансія на німецькому ринку
4	Німеччина	ALLianz	Assurance Generale	Перше місце в Європі
6	Швейцарія-Великобританія	Suisse Zurich	BAT	Третє місце в Європі
7	Італія-Німеччина	Generali	AMB	Розширення інфраструктури
8	Великобританія	Commercial Union	General Accident	Перше місце в країні, зміщення Royal Sun Alliance
9	Швеція	Swedish insurers Wasa	Lansforsakringar	Третє місце в країні після Skandis і Trygg-Hansa
11	США	Exel	Mid Ocean	Розширення інфраструктури
12	Франція	AXA	UAP	Вихід у лідери світового ринку
13	Великобританія	Sun Alliance	Royal	На момент угоди перше місце в країні
14	Нідерланди-США	ING	Equitable of Iowa	Експансія на американський ринок страхування життя (21 місце)
15	Великобританія	Prudential	Scottish Amicable	Розширення інфраструктури

Після створення Європейського Союзу, почалися процеси поглинання у страховій сфері, що були започатковані Єдиним Європейським Актом, який став законом серед держав-членів Євросоюзу.[11-12]

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи вище зазначений матеріал, можна зазначити, що поява страхових об'єднань у світі супроводжується активними процесами інтернаціоналізації. Регіональна інтеграція на європейському рівні, що передувала етапу інтернаціоналізації призвела до трансформаційних зрушень національних страхових ринків країн. На даному етапі характерним є процес поглинання конкурентів і розширення сфери діяльності внутрішніх ринків через проникнення на них іноземних компаній, розширення асортименту страхових послуг, поява нових страхових продуктів. і т.д. Наявність страхових об'єднань в багатьох країнах гарантує стабільність розвитку й ефективність роботи страховика. Такі процеси впливають на зростання

торгівлі страховими послугами, а також на збільшення потоків прямих іноземних інвестицій.

Література

1. D.S. Levi, P.Kaminsky, E. Simchi-Levi. "Chapter 3: Inventory Management and Risk Pooling"; "Designing & Managing the Supply Chain-Second Edition"(p-66)
2. Базилевич В.Д. Страхова справа / 4-те вид., перероб. і доп. Київ, 2005.
3. Гудзь О.Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств. Київ, 2007.
4. Мних М.В. Шляхи розвитку страхових ринків країн Східної Європи та страховий ринок України // Економіка, Фінанси, Право. 2003. № 4. С. 14–34.
5. Ермасов С.В., Ермасова Н.Б. Страхование. М.: ЮНИТИ, 2007.
6. Kozmenko O. The analysis of market structure and dynamics in Ukraine, Russia and European Insurance and Reinsurance Federation (CEA) member states / O. Kozmenko, O. Merenkova, A. Boyko // Problems and

Perspectives in Management International Research. – 2009. – Volume 7, Issue 1. – P. 29–39.

7. Бойко А.О. Порівняльна характеристика видів страхування в Україні, Росії, Франції та країнах ЄС / О.В. Козьменко, А.О. Бойко // Зовнішня торгівля: право та економіка. Науковий журнал. – К., УДУФМТ. – №1(42). – 2009. – С. 53-59.

8. Мамедов, А. А. Правовое регулирование страхования и теория страхового фонда / А. А. Мамедов // Страхование дело. - 2003. - N 10. - С. 46-51.

9. ЗУ «Про страхування» [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/page> - Назва з екрану

10. Объединение страховщиков и их функции [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://orbook.ru/index-3171.htm> - Назва з екрану

11. Страхование объединения: ЛСОУ, УФС и АСБ [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://tristar.com.ua/1/art/strahovye_obedineniia_lsou_ufs_i_asb_13226.html - Назва з екрану

12. Объединения [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://info.dedal.ua/professional_associations/ - Назва з екрану

КОНСУЛЬТАЦІЇ

Як отримати ліцензію на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами?

Питання отримання ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями на тютюновими виробами регулюється законом України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів».

Суб'єкти господарювання, діяльність яких передбачає обов'язкову наявність зазначених ліцензій вужуть їх отримати шляхом подачі заяви, форма якої встановлена законом, до Центру обслуговування платників податків за місцем проведення їхньої торговельної діяльності.

Якщо для ліцензії на право роздрібної торгівлі тютюновими виробами законодавство передбачає лише подачу заявки, встановленої форми, то процедура отримання ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями є дещо складнішою. До заяви також додають довідку про реєстрацію електронних контрольно-касових апаратів (книг обліку розрахункових операцій), які знаходяться в місці торгівлі.

Таку довідку можна отримати в державній податковій інспекції Головного управління Міністерства Доходів та зборів за місцем провадження господарської діяльності. Перед тим, як підписати зазначену довідку (а вона видається на протязі 10 днів з моменту подачі заявки) у господарюючого суб'єкта перевіряють правильність фактичного нарахування заробітної плати та сплату податків з неї. Якщо є певні проблеми з цим, то таку довідку ви не отримаєте.

Після того як ви подали документи на отримання ліцензії та отримали її, необхідно звернутися до

податкового органу, за місцем провадження торговельної діяльності та зареєструвати зазначений документ. Згідно законодавства, це триває 10 днів. Виходячи з вищевикладеного, можна дійти висновку, що ліцензію можна отримати завдяки 6 походам в податкові органи та тільки через місяць з моменту подачі першої заявки.

Можливий і такий варіант, як відмова у видачі ліцензії. Якщо вам «пощастило» і Вам відмовили, то повинна бути вказана підстава для цього, яка обов'язково повинна бути визначена згадуваним законом.

З приводу плати за за ліцензію на роздрібну торгівлю алкогольними напоями, то вона становить 8000 гривень на кожний окремих, зазначений в ліцензії електронний контрольно-касовий апарат (книгу обліку розрахункових операцій), що знаходиться у місці торгівлі; а на роздрібну торгівлю тютюновими виробами на кожне місце торгівлі - 2000 гривень, а на території сіл і селищ, за винятком тих, що знаходяться у межах території міст - 500 гривень на роздрібну торгівлю алкогольними напоями, на кожний окремих, зазначений у ліцензії електронний контрольно-касовий апарат (книгу обліку розрахункових операцій), що знаходиться у місці торгівлі, і 250 гривень - на роздрібну торгівлю тютюновими виробами на кожне місце торгівлі.

Михалік Ірина Володимира,
помічник адвоката Адвокатського бюро
Володимира Головача